

Minnist til at spara um streymin.
Tað ER neyðugt!

SOSIALURIN

FRÆLSI

JAVNADUR

BRØDRALAG

NR. 16.
MIKUDAGIN
27. FEBRUAR 1963
36. ÁRG.

Stórbrandur í Havn

Um hálvgun 10-tíðina í gjár blásti brandlúðurin í Havn. Eldur var í einum raðhúsi yvri við Strond. Tá brandlúðurin ljóðaði, hevði eldurin longu fingið slíka meg, at stórt eldhav gøvst upp

Sjófarið seldi mánaðagin í Aberdeen, teir fingu 1464 stp. fyri 435 ks.

Magnus Heiðason og Brandur Sigmundarson lótu frætta frá sær leygardagin, tá høvdu teir 200 tons hvør.

gjøgnum tekjuna. Hetta var hitt sýsta av 8 húsum undir somu lon, og friskur lágtavindur var, so har sá heldur ljótt út; men tað eydnadist slökkiliðinum at bjarga húsnum; meðan hetta eina hús brann heilt og aldeilis í grund.

Likindini fyri at fáa sløkt hetta stórból vóru at kalla eingi. Hetta man hava verið stórsti eldur fólk nakrantíð hava sæð í Havn, og har til kom so, at vatn at slökkja við fekt litið, og ikki lá væl fyri at pumpa sjógv.

Hvar er alt tað vatnið, ið fólkaflokkurin til býráðsvalið 1960 røsti

av ongantið fór at tróta aftur í Havn.

Húsin, ið brunnu í grund, átti Dánjal Andreassen, vanligu millum manna nevndur »amerikanarin«.

Fríar læknar — ókeypis medisín

Frammanundan seinasta lögtingsvali gingu tjóðveldismenn hús úr hús og lokkaðu fólk at velja og lovaðu fólk, at Erlendur skuldi skaffa sjúklingum fríar læknar og ókeypis medisín. Hesir sjúklingar gleddu seg, tá ið Erlendur kom í landsstýrið — men fáa tey nú fríar læknar og ókeypis medisín?

Kanska 14. September ger so væl at svara.

Ein, ið leingist eftir at frætta.

BEISTAGERÐIR

Tað er framvegis ótrygt í Havnargetum hjá fólk, tá myrkrið fellur á. Seinasta leygardag var ein maður illa sligin og víðarin. Var ikki fólk komið framvið kundi illa verið verið, hann var funnin í einum skoti.

Tað eru eftirhendini álvarsamar beistagerðir, sum hava valdað í hesi myrku streymloysistíð.

Løgtingið saman í morgin

Í morgin kemur tingið so saman aftur.

Tingfundur skuldi eftir ætlanini verða 19. februar, men varð útsetur til í morgin.

Tað verður ventiliga ein drúgv tingseta, tí mong eru málini, ið skulu avgreiddast, ber hugsað verður um tað, sum fráfarna landsstýrið hevði gjørt tilreiðar.

Áðrenn hetta figgararíð er at enda — t. v. s. til 1. apríl, verður valla nógv at koma frá hondini.

NEI, IKKI HEVÐI

Hjá monnum, sum ikki hava verið imóti at SEV kemur at rökka allar kommunur í Føroyum, kemur tað nú líkafrá »væl við«, at stóðan er so hættislig, við el-framleiðsluni — og nú kunnu teir trúmferu — »hvat søgdu vit.«

Í »Glaðstrokki« verður ikki spart, har verður m. a. sagt:

»Havnin, sum hevur havt elstreym í meira enn 40 ár, er illa

fríkominn av at hon fór uppí SEV. Aftaná hesi mongu ár má hon liggja í myrki í eina tíð, tá teknikkurin er so langt framkomin, at menn hugsa um, at senda fólk uppá mánan.«

Er tað ikki nógv so nógv tikið til, vit ívast stórliga um stóðan hevði verið petti óðrvísi.

Úrslitið hevði verið akkurát tað sama. Havnin hevði keypt frá SEV og einki nýtt verk verði.

Við tí býráðsmeiriluta, sum nú situr trúgva vit ikki slíkum, tí nú hevur býráðið í fleiri ár sagt borgarunum frá, at nú kom nýtt og stórt vatnverk, men einki er í hesum, vatnrot er regluliga stóðugt — og russar keypa stóðugt, hóast vatnrotið er vanligt.

Tá tað er soleiðis við tí mest átroðkandi spurninginum »fyri Havnina, hvat so við øðrum?

Um yvirtøku skúlans

Skulu vit yvirtaka skúlan?

Um henda spurning er ongin grund at klandrast. Dánir siga, at vit kunnu yvirtaka, um vit sjálvir gjalda tað, ið tað kostar. So er bara spurningurin, um vit eru førir fyri at gjalda tær 4–5 miljónirnar, sum staturin árliga letur til hin føroyska skúlan. Ein annar spurningur er, um skúlin verður nakað óðrvísi og betri skipaður, tá ið hann er yvirtikin, enn hann er nú. — Tann triðji spurningurin er, um nemningar í okkara føroysku skúlan aftaná yvirtøkuna verða at hava sama rett til danskan studning og láglig dansk lán, sum teir nú hava rett til. Alt hetta má gjølla verða kannað.

Hesir spurningar tykjast mær, at teir, sum krevja skúlan yvirtikan, eiga at svara á.

Við minum besta vilja dugi eg ikki at siggia, hvussu skúlin skal verða umskipaður aftaná yvirtøkuna. Skúlskipanin, sum nú er í gildi, er spildurnýggi. Er hon dansk? — Nei, hon er føroysk — gjørd av føroyskum lærarafólki saman við okkara føroyska skúlaraðgevara. Hvat feilar so? — Onkur sigur: burtur við danskum! fái onnur mál — serstakliga enskt í staðin fyri. Men er tað betri? — Hvarjar avleiðingar fær hetta við sær? — Tann fyrsta avleiðingin, sum tá fara í danskar skúlar fyri at fáa sær hægri lærdóm, verða at nýta tvey ár longri um læruna enn nú; tí tey bæði fyrstu árin fara til at lera seg tað danska málið. Har-

av fylgir so tað, at fáteak fólk ikki verða førir fyri at rinda tað, ið læran kostar, og tíðarspellið verður stórt.

Onkur vil siga, at tá ið enskt mál verður lært í staðin fyri danskt, so liggur væl fyri at fara til Bretlands at lesa allar hægri lestur. Men tá verða einans rík fólk at lera nakað; tí hugsa ikki at studningur og fripláss og tilíkt fæst í Bretlandi eins og í Danmark — nei, og aftur nei — har verður ongin fátækur unglingi at kunna lera nakað. Nógva ánað kundi ver ið at fót fram sum dømi um, hvussu tronngilt tað verður fyri fáteakar unglingar at koma fram, tá skúlin verður yvirtikin; men latum hetta verða nóg mikið — fyríbils.

So er kostnaðurin av at yvirtaka skúlan. Onkur hevur sagt, at kommunurnar kunna rinda tær 4–5 miljónirnar, sum staturin nú rindar.

Men vit eldi, sum minnst ta tíðina, tá ið kommunurnar skuldu rinda ein part av læraralønnum, ynskja ikki, at tann tíðin skal koma aftur, og enn er eisini at minnst, at lærarar fingu ikki livileg kor, fyrr enn staturin fór at rinda 85 % av lónarhækkingin, og hevði tann hækkingin ikki komið, so voru mangir skúlar í dag, sum ongar lærarar høvdu.

Vit fáa nú at siggia, hvat teir fara at gera, sum nú rúða fynd borgum. Stór orð muna ikki nógv.

J. H. Danbjørg.

„Summir koma sær meiri enn sjálvst hin grovasti hevði væntað“

AT fólkaflokksins málagn kemur sær at tala um sjómarkið, sum um fólkaflokkurin hevði ta reinastu samvitsu, høvdu eingi menniskju við vanligari sámligheitssensu í sær væntað.

Ti eingin hevur sum fólkaflokkurin verið skírvisligur og landinum at ogagni í fiskimarksmálinum.

Tað var jú sum hvørjum mannsbarni kunnugt Hákon Djurhuus lóg maður sum oddamaður fólkaflokksins, ið á sinni gjørdi hin 12 ára langa 3 míla fiskimarkssáttmála og haraftir út frá óbeinum línjum.

Hetta gjørdi fólkaflokkurin út frá slagorðinum: »Havenes friheð«.

Og at málagn fólkaflokksins skal hetta sær enn tá at kasta fyrrverandi lógmanni P. M. Dam og javnaðarmanninum at hava verið sjómarkinum óhollir er dekan og mikið.

Allir menn, sum vilja viðganga samleiðan, vita, at tann stóða, sum P. M. Dam og javnaðarmennin hava havt í sjómarksmálinum hevur verið tann einasta beina. Livio hevur váttað hetta til fullna.

Javnaðarflokkurin helt alla tíðina sum tann klókasta politikkin at gera sjómarkskrovini hjá Íslandinum til okkara føroyinganna.

Gjördu vit tað, vóru vit í dag akkurát líka langt komnir sum Íslandingar.

Allir menn vita, at tað var undir javnaðarmannaleiðslu, at vit fingu broytt skadasáttmálin hjá fólkaflokkinum og hansara fylgiseyneytum soleiðis, at hann var stytur 4 ár, og soleiðis at fiskimarkið varð sett til 12 mil fyri allar tjóðir uttan ta bretska sum tó tá fekt so langt, at hon gekk við at broyta áttmálan frá 3 til 6 mil og stytta hann við 4 árum frá 1967 til 1963.

Innan tann 27. apríl 1962 skuldi so áttmálin verða uppsagdur við einum ári uppsagnarfrest.

Og allir menn vita, at henda uppsagn verður gjørd ikki undir hesum, men seinasta landsstýri við javnaðarmanninum P. M. Dam.

800 mans til hús vegna kulda

Kuldi í Europu stendur við og vernar. Í Danmark er so kalt nú, at summi av skipsverfunum hava sent hópin av fólk til hús og koma tey ikki aftur í vinnu fyrrrenn kuldið hasar munandi av. — Hígartil eru meira enn 800 mans sendir til hús. Ferðsinn innanoxyggja vernar — kuldið hevur ligið javnan um 20 stig.

Hart móti hørðum?

Tað verður forvitnisligt at frætta hvussuleiðis Bretland fer at tiggja sær í fiskimarksmálinum, bæði við víkjandi Føroyum og Grønlandi. Tá Ísland setti 12 mílamarkið í 1958 mótmælti Bretland og setti hart móti hørðum við krígsskipum men í mars 1960 mótti Bretland tó gevast og 1. februar 1961 varð Íslandska fiskimarkið alment góðkent av Bretlandi.

Grønland fær 12 míla fiskimark

Hóast ikki alment frásagt, siga tíðindini, at fiskimarkið undir Grønlandi frá 1. apríl verður sett til 12 fjórðingar.

— Hitt danska uttanríkisráðið hevur sagt londum, sum reka fiskiskap undir Grønlandi, frá hesum, Ísland, Noreg, Vesturyskland, Frakland, Portugal og Bretland hava fingið boð um at markið verður útflutt 1. apríl í ár og somu leiðis er gjørd ein yvirgongd til fast 12 míla mark verður soleiðis, at 6 fjórðingamark verður galdandi til 1970 tá markið endaliga verður sett til 12 fjórðingar.

Londini hava fingið boðini, men bert Portugal hevur mótmælt hígartil.

VILDI STANDA ÓHEFTUR

Í Dagblaðnum nú um dagarnar spyr ein St. hvi Sosialurin einki hevur nevnt um skipan av sóknarstýrinum á Tvøroyri, og saman við spurningurin kann ein merkja fró yvir, at javnaðarmennin hava mist fleirtalið í sóknarstýrinum.

Í sama stubba virsi St. á, at javnaðarmennin høvdu roknað Einar Larsen sum ein av teirra egnu, men ikki varð so, tá ið avtornað. Tann listin, sum Einar Larsen bleiv

valdur á, var settur sum ópolitiskur, iflg. ta kunngerð, ið bleiv send í hvørt hús á Tvøroyri; har verður m. a. sagt: »... velja menn, sum kunna vera óheftir av politiskum flokki; og flokkum.« Eisini verður í somu kunngerð sagt: »Yngri og ópolitiskar menn;« hvør kann vera ópolitiskur?

Henda kunngerð varð send í hvørt hús í soknini. Teir, sum bæði vóru kandidatar og stillarar, høvdu avgjørt roknað við, at so fór at verða; men teir og øll fingu sum vátan vott framman á.

Javnaðarmennin bóðu um samgongu, men fingu at vita, at Einar Larsen vildi standa óheftur, soleiðis, at hann kundi stemma fyri øllum, sum var soknini til frama, uttan mun til, hvar uppskotið kom frá.

Hetta ljóðaði bara gott, men fyri formansstarvið sveik hann, bæði seg sjálvan og ikki minst veljarar sínar.

Hetta man vera orsøkin til, at so litið verður sagt um sóknarstýrissvalið á Tvøroyri, og tú sjálvur er eisini klárur yvir tað.

Veljari.

BLØT KOMIÐ Í

Streymskamlingin stendur við enn. Tað hevur regnað nakað nóg og bløt er komið í, so nógv vatn er komið í áirnar og vatnið í í brunnunum hjá SEV er vaksið nakað.

Skamtingin fer tó helst at standa við nakað enn.